

суспільства у нашій державі. Першочерговими кроками на шляху розбудови такого суспільства є зростання не тільки рівня правової культури високопосадовців, службовців та юристів, але й підвищення правової культури населення України в цілому, зокрема, через активізацію діяльності із покращення рівня правової освіти і правового виховання у державі.

1. Сердюк І. А. Методологічний аналіз інтерпретацій поняття «громадянське суспільство» І.А. Сердюк // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – 2014. – №2. – С. 49-53
2. Тайлор Э. Б. Первобытная культура – [електронний ресурс] – режим доступу: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/History/Tail/01.php
3. Теорія держави і права: підручник / кол.авт.; кер.авт. кол. канд. юрид. наук, проф. Ю.А. Ведерніков. –К. :Ун-т сучасних знань; Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр.справ, Ліра ЛТД, 2014. – 468 с.,
4. Сприйняття права в умовах демократичного розвитку: проблеми, реалії, перспективи: Монографія/ Відп. ред. академік НАН України Ю.С. Шемшученко. – К.: ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2008. – 320 с.,
5. Малько А. В. Стимулы и ограничения в праве / А. В. Малько. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Юристъ, 2004. – 256 с.
6. Боняк В. О. Органи охорони правопорядку України в сучасному вимірі: конституційно-правовий аспект : монограф. / В. О. Боняк. – Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, Ліра ЛТД, 2015. – 372 с.
7. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави : навч. посібник. – 5-е вид., зі змін. / П. М. Рабінович. – К. : Атіка. – 2001. – 176 с.
8. Олійничук Р. Проблеми формування правової свідомості та правової культури в українському суспільстві – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=2137>.

Воробйов Д.Ю.

студент

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Можечук Л.В.

старший науковий співробітник
відділу організації наукової роботи,
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ

Пенсійні права – це одні з ключових соціальних прав, визначених Конституцією України та законами України, які не просто проголошені чи задекларовані, а реалізуються і стосуються кожної особи як активного

учасника суспільного життя [1, с. 76]. Правові аспекти реалізації громадянами права на пенсійне забезпечення були об'єктом дослідження сучасних українських вчених Н.Б. Болотіної, І.П. Бомбергер, В.Я. Бурака, О.І. Кульчицької, С.В. Вишновецької, Т.О. Дідковської, Н.П. Коробенко, Л.М. Князькова, Т.В. Кравчук, І.Ю. Михайлової, С.М. Прилипка, О.М. Ярошенка, Н.М. Хуторян, Я.В. Сімутіної, М.П. Стадника, А.А. Ширант, О.В. Тищенко, М.М. Шумила та інших [2, с. 101-102].

Не зважаючи на проведення пенсійної реформи в Україні, питання реалізації громадянами права на пенсійне забезпечення є досить актуальним. Особливу увагу слід приділити саме пенсійному забезпеченню такої категорії осіб як внутрішньо переміщені особи (далі - ВПО). Слід відмітити, що проблема внутрішнього переміщення у теперішньому її вигляді є новою та актуальною для дослідження українською наукою загалом, та наукою права соціального забезпечення зокрема. Визначення правового статусу та шляхів удосконалення правового регулювання ВПО є одним із головних завдань науки права соціального забезпечення [2, с. 127].

Поява такого суб'єкта правовідносин в праві соціального забезпечення як ВПО зумовило необхідність створення вузькоспеціалізованої законодавчої бази, спрямованої на захист прав і свобод виключно ВПО. Відповідно до ст. 1 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» від 20.10.2014 внутрішньо переміщеною особою є громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка перебуває на території України на законних підставах та має право на постійне проживання в Україні, яку змусили залишити або покинути своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру [3]. Так, ВПО є фізична особа, виникнення права на соціальне забезпечення якої зумовлене певним соціальним ризиком. Акцентуючи увагу на певному соціальному ризику, йдеться про конкретно визначені об'єктивні обставини, що зумовлюють виникнення права на соціальне забезпечення. Соціальним ризиком для ВПО, згідно ст. 1 Закону є збройна агресія (збройний конфлікт), окупація, повсюдні прояви насильства, порушення прав людини, а також надзвичайні ситуації природного чи техногенного характеру.

Переміщена особа набуває статусу ВПО з моменту настання юридичного факту – внутрішнього переміщення з підстав (що є соціальним ризиком), визначених Законом, підтвердженого одержанням довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи, з внесенням до Єдиної інформаційної бази даних ВПО. Строк дії довідки законодавцем передбачений як безстроковий [2, с. 130].

Для взятої на облік ВПО, пенсійне забезпечення здійснюється відповідно до законодавства України: Законів України «Про забезпечення

прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» від 20.10.2014, «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 09.07.2003, Постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання здійснення соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам» від 08.06.2014 № 365. Ними визначається підстави, порядок та механізм призначення, перерахунку і виплати пенсій громадянам України, а також особливості при реалізації пенсійних прав ВПО [2, с. 134].

Особливу увагу становить пенсійне забезпечення ВПО, які набувають статусу пенсіонера. Найбільш важливим питанням в цьому є врахування періодів страхового стажу ВПО при призначенні пенсії. На сьогодні, підрахунок страхового стажу, в тому числі ВПО, визначається за загальним правилом, відповідно до положень Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 09.07.2003. Тобто враховується кількість років, протягом яких фізична особа, яка підлягає загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню, сплачувала та/або за яку сплачуються чи сплачувалися у встановленому законом порядку страхові внески на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування та до накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування України. Тому, час роботи фізичної особи, яка була працевлаштована чи залишилась працювати на підприємстві, установі, організації, що розташовані на тимчасово окупованій території не будуть враховані до страхового стажу ВПО.

Водночас, законодавцем запропоновано проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо страхового стажу внутрішньо переміщених осіб» від 06.09.2017 № 7081 (далі – законопроект), яким пропонується передбачити право на зарахування до страхового стажу для призначення пенсії за віком без сплати страхових внесків періоду перебування в статусі ВПО. Надану пропозицію можна вважати слушною, проте останнє може привести до порушення загальних принципів загальнообов'язкового державного пенсійного страхування та зловживань. Йдеться про те, що особа, посиляючись на таке положення може умисно набувати правового статусу ВПО та не працевлаштовуватися. Складність може виникнути і з визначенням місця проживання цих осіб, отримуючи правовий статус ВПО, остання повертається на тимчасово окуповану територію, де здійснює трудову діяльність на підприємстві, установі, організації, та відповідно, сплачує страхові внески, які не надходять до бюджету Пенсійного фонду України. До того, ж запропоноване може стати дискримінаційним по відношенню до інших категорій громадян, які також потребують особливого соціального захисту та визвати конфлікт інтересів.

Досліджуючи питання реалізації права на пенсійне забезпечення ВПО, невідворотною є проблема реалізації права на пенсійне забезпечення суб'єктами, які залишились проживати на тимчасово окупованих територіях Донецької та Луганської областей, анексованому Криму. Відповідно до ст. 1

Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» від 15.4.2014 № 1207 тимчасово окупована територія України є невід'ємною частиною території України, на яку поширюється дія Конституції та законів України. І норми права в галузі пенсійного забезпечення не є виключенням з цього. Згідно зі ст. 7 Закону забезпечення реалізації прав осіб, які проживають на тимчасово окупованій території, на зайнятість, пенсійне забезпечення, загальнообов'язкове державне соціальне страхування, соціальні послуги, освіту здійснюється відповідно до відповідно законодавства України. Тобто, фактично вищевказані суб'єкти можуть бути учасниками правовідносин та реалізовувати свої пенсійні права. В цьому випадку можна говорити про невілювання правовідносин або правовідносини з відтермінуванням. Невілювання правовідносин з реалізації права на пенсійне забезпечення суб'єктами, які проживають на тимчасово окупованих територіях полягає в тому, що останні не реалізують свої пенсійні права, за умов, передбачених законодавством України, а отримують пенсії від уповноважених органів окупаційної влади. Зміст правовідносин з відтермінуванням полягає в тому, що особа, яка має суб'єктивне право на пенсію може стати учасником процедурних правовідносин та реалізувати своє право в майбутньому.

Алгоритм реалізації права на пенсійне забезпечення категорією особами, які станом на 20.02.2014 не були суб'єктом пенсійного забезпечення та залишаються проживати на непідконтрольній українській владі території полягає в наступному: виїзд на підконтрольній українській владі території для тимчасового чи постійного проживання; отримання правового статусу ВПО, згідно з вимогами чинного законодавства; постановка на облік у відповідному відділенні пенсійного фонду України; дотримання спеціальних умов щодо фізичної ідентифікації та інформування (про що було викладено вище). Реалізація права на пенсійне забезпечення категорією осіб, які станом на 20.02.2014 не були суб'єктом пенсійного забезпечення та залишаються проживати на непідконтрольній українській владі території можлива також за цих умов [2, с. 139].

Незважаючи на наявність нормативно-правової бази, сферою регулювання якої охоплюється широке коло правовідносин щодо захисту прав і свобод ВПО, їх дієвість, незаперечним є факт, що останні стикаються з проблемами, що викликають необхідність звернення до суду.

Отже, питання реалізації внутрішньо переміщеними особами права на пенсійне забезпечення на сьогодні потребує значної уваги з боку держави. Проаналізувавши нормативно-правові акти, які безпосередньо регулюють сферу пенсійного забезпечення ВПО, виникає необхідність в удосконаленні механізму пенсійного забезпечення як ВПО, так і осіб, які залишилися проживати на тимчасово непідконтрольній українській владі території.

1. Шумило М.М. Сучасний стан та перспективи розвитку системи пенсійного забезпечення в Україні. *Молоді вчені. Вісник НАН України*, 2017, № 2. С. 76-87.
2. Пенсійне забезпечення в Україні та Білорусі: історія становлення і перспективи розвитку: монографія / за ред. М. Шумила, І. Комоцької. Київ: НікаЦентр, 2018. 516 с.
3. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб: Закон України від 20.10.2014 № 1706-VII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18> (дата звернення: 10.05.2019).

Гапон К.А.

студентка

Національного університету

«Києво-Могилянська академія»

Науковий керівник – старший

науковий співробітник відділу

організації наукової роботи

Романов М. Ю.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕПАРТАМЕНТУ ЗАХИСТУ ЕКОНОМІКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Щодо створення Департаменту захисту економіки (далі – ДЗЕ) у представників громадськості та ЗМІ виникало безліч питань. Їх компетентність, необхідність, і головне, важливість для суспільства і загалом економічного простору нашої держави не раз ставали предметами гострих дискусій як громадськості так і представників органів влади.

Найбільше побоювання громадян полягало у допущенні колишніх міліціонерів до лав новоствореного підрозділу, ну і звісно – нові поважні посади, які надають можливість отримувати неправомірну вигоду, а не боротися з нею. Але з моменту створення Департаменту минуло вже понад 2 роки, і авторами пропонується демонстрація, на конкретних прикладах, позитивних підсумків роботи підрозділу, беручи до уваги кількісні показники за 2017 рік.

У першу чергу, усі сили і засоби підрозділу у 2017 було спрямовано на протидію корупційним проявам. Зокрема серед посадовців органів влади та управління, службовців контролюючих і дозвільних органів, а також встановлення фактів причетності їх до організації незаконних схем виведення бюджетних і державних коштів у тіньовий обіг. Тому що неправомірна вигода – це найболючіше питання, яке на сьогодні турбує українське суспільство.

Звісно, сьогодні існує такий орган, як Національне антикорупційне бюро України, і корупційні прояви та неправомірна вигода – це